

CURS 2010-2011

Pla de convivència

**IES POU CLAR
ONTINYENT**

ÍNDEX:

I.PRESENTACIÓ.....	4
II.INTRODUCCIÓ	5
1. MARC LEGAL	5
2. CARACTERÍSTIQUES DEL CENTRE I ACTUAL SITUACIÓ	6
III.L'ELABORACIÓ, LES LÍNIES BÀSIQUES, EL MANTENIMENT I ELS ÀMBITS D'ACTUACIÓ.....	7
IV.LA PREVENCIÓ I MILLORA EN EL CLIMA DEL CENTRE.....	8
1.MESURES GENERALS DE PREVENCIÓ.....	10
A. MESURES CURRICULARS EN LA DIVERSITAT	10
B. MESURES ORGANITZATIVES	11
C. ALTRES SERVEIS D'AJUDA AL CENTRE.....	11
2. ACTITUDS BÀSIQUES DE PREVENCIÓ.....	12
3. ACTITUDS DE PREVENCIÓ EN LA TUTORIA	14
A. PROGRAMA D'ACOLLIDA A L'INICI DE CURS	14
B. ORGANITZACIÓ DEL GRUP I PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT EN LA VIDA DE L'AULA I DE L'IES	15
A.- L'AUTOESTIMA.....	16
B.- LA RESOLUCIÓ DE CONFLICTES	16
C.- LES HABILITATS SOCIALS	16
D.- ALTRES QÜESTIONS SOBRE LA MILLORA DE LA CONVIVÈNCIA	17
C. LA MEDIACIÓ A L'INSTITUT. EL PROTOCOL D'ACTUACIÓ	20
A. EL COMÚ A TOTS ELS SIGNIFICATS	20
B. OBJECTIUS DE LA MEDIACIÓ	20
V.ALTERACIONS CONDUCTUALS I MODELS D'ACTUACIÓ A SEGUIR.....	22
1. ABSENTISME ESCOLAR.....	22
A. QUÈ S'ENTÉN PER ABSENTISME ESCOLAR	22
B. PROTOCOL D'ACTUACIÓ	23
2. LES CONDUCTES DISRUPTIVES	24
A.- QUÈ S'ENTÉN PER CONDUCTES DISRUPTIVES.....	25
B.- PROTOCOL GENERAL D'ACTUACIÓ	26

3. CONDUCTES CONTRÀRIES A LES NORMES DE CONVIVÈNCIA ESCOLAR	27
A. TIPUS DE CONDUCTES CONTRÀRIES A LES NORMES	27
B. PROTOCOL D'ACTUACIÓ	28
4. CONDUCTES QUE DIFICULTEN GREUMENT LA CONVIVÈNCIA ESCOLAR.....	30
A. TIPUS DE FALTES GREUS.....	30
B. PROTOCOL D'ACTUACIÓ	30
5. SITUACIONS D'ACAÇAMENT ESCOLAR O BULLYING	34
A. QUÈ S'ENTÉN PER ASSETJAMENT ESCOLAR O BULLYING...	34
B. PROTOCOL D'ACTUACIÓ	35

I. PRESENTACIÓ.

Avui en dia hi ha una preocupació general creixent respecte a la violència de la joventut. És cert que hi ha causes i condicionants externs que influeixen a l'augment de la violència dels menuts i adolescents, però la primera reflexió cal fer-la en l'entorn familiar i proper.

Saber transmetre valors, posar límits i prohibir certs comportaments als fills és tan important com donar mostres d'amor, afecte i tendresa.

No és tan exagerat i greu com ho pinten amb el bombardeig d'informacions per tot arreu, però és real, està ocorrent davant nostre i cal actuar per previndre.

De lluny, o no tant, se sap que hi ha alumnes que maltracten alumnes, alumnes que ataquen professors, pares que agredeixen professors, pares que denuncien els seus fills per maltractaments, ... Les denúncies no paren, la llista és extensa, el tema realment no és anecdòtic. Què està fallant?

El tema és complex i moltes coses estan interferint en aquesta qüestió, la vida laboral i personal, la competitivitat extrema, el materialisme i consumisme quotidià, els nous entorns d'oci, ... Així doncs, **cal iniciar la reflexió des de l'entorn més proper al xiquet**; resulta imprescindible la responsabilitat dels pares, a l'hora de transmetre els valors que incloguen la convivència en harmonia i el respecte dels altres, de la seua dignitat i de la seua vida

Ja no estem en la societat del "pare com a màxima i única autoritat absoluta", ni hem de tornar-hi, però cada vegada hi ha més exemples de "famílies laxes", que deixen fer als fills sense imposicions de límits, tot evitant la confrontació. Qui ho farà? Qui marcarà els límits?.

Nosaltres pensem que tan imprescindibles com l'afecte, l'atenció i la paraula també ho és el "no", el límit, la prohibició de determinats comportaments, la postergació del plaer i fins i tot la frustració.

Si un jove no té límits en la seua formació infantil, no tindrà consciència de les seues veritables necessitats ni de la seua identitat. Les persones som allò que incorporem mitjançant el treball i l'esforç. Si el premi és permanent s'acaba desvirtuant tot, fins el propi desig.

En resum, els comportaments que sentim que passen, i passen, no són coses de xiquets, no, són el nostre futur. Així doncs, **cal recuperar paraules com respecte, responsabilitat, esforç, diàleg, voluntat, dedicació, generositat, paciència, ... humanització.**

Per altra banda, els centres educatius, amb el professorat al front, han de ser una peça més en el procés, que ajude a enfortir aquests valors. **L'escola és fonamental, però no podrà mai substituir l'entorn familiar en aquesta tasca.**

II. INTRODUCCIÓ.

L'educació per a la convivència és un dels valors més importants per a un centre educatiu on es relacionen i conviuen persones que aporten bagatges familiars i culturals particulars, varietat de valors, diversitat d'expectatives i interessos, ...

Ara bé, una bona convivència no és caracteritzada per l'absència de conflictes. Els centres educatius són font natural de conflictes o, el que és el mateix, d'oportunitats genuïnes d'aprendre a ser i a viure junts. Fonamentar una orientació positiva cap als conflictes i situar-los a un nivell en què puguen ser tractats com a oportunitats de diàleg enriqueix l'entorn a curt i a llarg termini. Així, la millora de la convivència passa per aconseguir que la major part d'aquests conflictes tinguen conseqüències constructives.

L'aplicació del Pla de Convivència, per tant, és responsabilitat de tots i cadascun dels membres de la comunitat educativa; la interacció alumne-alumne, alumne- professor es dona de manera constant en els diferents espais i temps en què es desenvolupa l'ensenyament i al llarg dels cursos en què els alumnes desenvolupen l'aprenentatge obligatori i post-obligatori (si és el cas que decideixen continuar la seua formació).

L'educació per a la convivència ha de formar part de la funció docent, i per aconseguir-la com a valor col·lectiu, ha d'estar planificada perquè es desenvolupa a totes les àrees i matèries del currículum, en els espais i temps entre classes i/o de descans, i també a les entrades i eixides del centre. Estan implicats en ella per igual tots els membres de la comunitat educativa.

És un valor prioritari de l'educació, i un dret de tots, el respecte (verbal i físic) a la integritat i dignitat de la persona, i per tant a les persones que conviuen al centre (alumnes, professors, personal no docent) així com ho és la cura i el respecte als espais, dependències i materials del centre escolar; qualsevol actitud i/o acte que supose una alteració i/o violació d l'esmentat dret i valor ha d'estar regulat al pla de convivència.

1.MARC LEGAL.

El marc legal base que regula els Plans de Convivència en els centres docents és l'Orde de 31 de març de 2006.

Els motius jurídics que han dut a la Conselleria a disposar d'una Orde que regule els Plans de Convivència són:

- La Llei Orgànica 10/2002 de Qualitat de l'Educació. En aquesta llei cal destacar:
 - Article 2 el qual estableix entre els drets i deures dels alumnes, el dret a que es respecte la integritat i dignitat personals i la protecció contra tota agressió física o moral.
 - Article 79 estableix entre les competències dels directors, la d'afavorir la convivència, resoldre els conflictes i imposar les mesures disciplinàries que corresponguen als alumnes.
 - Article 82 referit a les atribucions dels Consells Escolars, entre aquestes inclou proposar mesures i iniciatives que afavorisquen la convivència en els centres.

- El Decret 234/1997 pel qual s'aprova el Reglament orgànic i funcional dels IES. En aquest Decret ens parla en l'article 65, de la Comissió de Convivència, la qual té com a funció més destacada, dins del Pla de Convivència, el seguiment del mateix.

- Decret 246/1991 sobre els drets i deures dels alumnes dels centres docents no universitaris. En la disposició addicional 1a, 2a i 3a estableix que els centres docents podran, a l'hora d'establir les normes de convivència, disposar d'un RRI que serà elaborat amb la participació de l'alumnat i aprovat pel Consell Escolar.

- Decret 233/2004 pel qual es crea l'Observatori per a la Convivència Escolar. En ell s'estableix el Pla de Prevenció de la Violència i Promoció de la Convivència en els Centres Escolars (PLA PREVI). Concretament s'estableixen mesures i facilita els protocols d'actuació amb la finalitat d'ajudar als centres a prevenir i gestionar situacions de conflicte.

- L'Orde de 25 de novembre de 2005 per la qual es regula la notificació de les incidències que alteren la convivència escolar, emmarcada dins del Pla PREVI.

- La Llei Orgànica 2/2006 d'Educació estableix:

- Article 121: projecte educatiu, document on s'ha d'incloure el Pla de Convivència.
- Article 124: el qual parla de les normes d'organització i funcionament.
- Article 127 i 129 que assenyalen les competències del consell escolar i del claustre de professors, els quals són una part important a l'hora d'elaborar i implementar els Plans de Convivència.
- Article 129, referit a les competències del director, que s'ha de responsabilitzar que el Pla s'elabore, s'implemente i s'avalue.

- DECRET 39/2008, de 4 d'abril, del Consell, sobre la convivència en els centres docents no universitaris sostinguts amb fons públics i sobre els drets i deures de l'alumnat, pares, mares, tutors o tutores, professorat i personal d'administració i servicis. [2008/4159]

És necessari adaptar la normativa actual, recollida en el Decret 246/1991 de 23 de desembre del Consell sobre drets i deures dels alumnes dels centres docents de nivells no universitaris de la Comunitat Valenciana, a un nou marc de caràcter pedagògic educatiu que regule la convivència, agilitze, en cas de conflicte, l'aplicació de mesures correctores i garantisca l'exercici dels drets i deures de l'alumnat dels centres docents no universitaris, establint, a l'efecte, els drets i deures per part de la resta de membres de la comunitat educativa.

2. CARACTERÍSTIQUES DEL CENTRE I ACTUAL SITUACIÓ.

Som un **institut d'Ontinyent**, ubicat al **barri de Sant Rafel d'Ontinyent**, junt a les últimes vivendes del poble.

Té adscrits els col·legis de primària **Rafael Juan Vidal** i **Bonavista**, ubicats també al mateix barri.

L'alumnat del nostre institut es conforma primerament amb l'alumnat dels col·legis adscrits i pròxims, també és normal la presència d'alumnat d'**altres zones del poble** i d'**altres centres educatius públics i concertats**, així com també de **poblacions veïnes comarcals i supracomarcals**.

També cal assenyalar que som un **poble d'interior**, molt allunyat de les grans capitals (i de la costa).

Tot açò resulta fonamental per entendre el tipus d'alumnat que estudia al nostre institut.

Cal distingir entre els nostres alumnes d'ESO, de Batxillerat i de Cicles Formatius.

Començant per l'alumnat de **Cicles Formatius**, tant de Grau Mitjà com de Grau Superior, cal destacar la presència d'alumnat molt dispers geogràficament. En aquest cas s'hi troben alumnes del poble, de la comarca i també molts d'altres comarques, els quals acudeixen al nostre centre per rebre la formació específica desitjada.

En aquests nivells, s'hi donen pocs problemes de convivència; transcorrent la convivència amb **normalitat**, i sent tractada si hi ha alguna situació puntual en el marc de les actuacions proposades al Pla.

L'alumnat de **Batxillerat** reuneix estudiants de tot el poble d'Ontinyent, vinguts tant del propi del centre com d'altres centres del poble, tant públics com concertats.

En aquest cas, també cal dir que la vida escolar transcorre amb un **bon clima de convivència**.

Quant a l'alumnat d'ESO, caldria distingir entre el primer cicle (1r i 2n) i el segon cicle (3r i 4t).

L'alumnat del **segon cicle** no presenta **habitualment cap problema de convivència**, únicament i molt esporàdicament s'hi dóna algun cas molt puntual i sempre solucionable mitjançant la intervenció del professor i/o del tutor (molt excepcionalment pot resultar útil la intervenció del cap d'estudis i/o del departament d'orientació).

L'alumnat de **primer cicle** és el que presenta més casos de conductes disruptives. En la pràctica totalitat dels casos es tracta de **conductes disruptives que alteren lleument la convivència escolar** i que se solucionen sent tractades des del principi, seguint un procediment directe i immediat, el qual serà descrit posteriorment.

Només s'hi presenta de quan en quan algun cas de conducta disruptiva més difícil per la seua reiteració, però sempre es tracta de conductes que alteren lleument la convivència escolar; la dificultat és l'**excessiva reincidència**.

I, molt **excepcionalment** (no tots els anys) s'hi troba algun cas de conducta més irreductible que altera greument la convivència escolar, la qual tractem immediatament donant prioritat a la convivència de la totalitat del grup; aquest procediment també serà descrit posteriorment.

En general, es tracta de problemes d'adaptació al sistema i a les normes, propis de la seua edat .

En resum, **som un institut tranquil amb una convivència escolar normal**. El clima de convivència al nostre institut és considerat envejable per la gent de fora que ha viscut altres experiències. Nosaltres sempre el considerarem millorable i en eixa direcció dedicarem sempre els màxims esforços.

III. L'ELABORACIÓ, LES LÍNIES BÀSIQUES, EL MANTENIMENT I ELS ÀMBITS D'ACTUACIÓ

L'equip directiu, l'equip docent i el professorat tutor, en l'àmbit de les seues competències, afavoriran la convivència i resoldran de forma pacífica els possibles conflictes; naturalment amb la imprescindible col·laboració de tota la comunitat educativa.

El Pla de Convivència, formant part del projecte educatiu del centre, serà coordinat, elaborat i actualitzat per l'equip directiu, atenent les directrius del consell escolar i escoltant el claustre de professors, les associacions de pares i mares d'alumnes i els representants de la junta de delegats. Serà aprovat pel consell escolar, amb la participació de la corresponent comissió de convivència i l'assessorament, si n'és el cas, del departament d'orientació de l'institut.

Per a la seua elaboració i el seu manteniment actualitzat, **el cap de departament d'orientació, psicòleg i pedagog, o qui tinga atribuïdes les seues funcions al centre, assessorarà el director en l'exercici de les seues competències, el cap d'estudis en la coordinació del desenvolupament del pla de convivència i els equips docents en l'exercici de la seua aplicació.**

D'acord amb les línies metodològiques i procedimentals previstes al Projecte Educatiu de Centre en general, i en particular als diferents projectes i plans que aquest aglutina (el Projecte Curricular de Centre, el Projecte de Normalització Lingüística, el Pla d'Atenció a la Diversitat, el Pla d'Acció Tutorial i el Pla d'Orientació Educativa, Acadèmica i Professional), caldrà expressar:

- **Els objectius i continguts actitudinals.**
- **La temporalització de les actuacions.**
- **Els mecanismes i procediments de detecció, correcció, seguiment i avaluació de les actuacions.**

El Pla de Convivència s'aplicarà als següents àmbits:

- **L'organització i planificació general docent.**
- **L'ensenyament de les matèries i àrees del currículum.**
- **L'àmbit de les tutories.**
- **Els temps entre classes, en canvis d'aula o dependència (passadissos, escales, serveis, aules, ...).**
- **L'àmbit d'activitats de recreació i extraescolars.**
- **L'àmbit de serveis i activitats complementàries (cafeteria, transport, ...).**
- **L'entorn pròxim al centre (entrades i eixides).**
- **L'àmbit familiar i social immediat.**

És responsabilitat docent garantir el dret a la convivència des de tots els estaments i ocupacions docents:

- ✓ **El professorat d'àrea durant cada classe.**
- ✓ **El professorat tutor en la seua tutoria, atenent i tractant individualment o col·lectiva els actes o actituds que hagen dificultat a la seua classe o a la de qualsevol professor del seu grup tutorat, la convivència i el dret a fer classe.**

- ✓ El professorat de guàrdia en el temps de classes i especialment als esplais.
- ✓ Qualsevol professor que observa qualsevol anomalia en els desplaçaments dintre del centre o a les diverses dependències.
- ✓ El professorat de psicologia i pedagogia en situacions de conflictes personals i/o acaçament que requereixen mediació, confidencialitat i seguiment.
- ✓ L'equip directiu en tot lloc i moment, segons les seues possibilitats.
- ✓ L'equip directiu, el professorat tutor i, si cal, el departament d'orientació quan s'hi produeixen possibles incidències lleus o faltes lleus.
- ✓ L'equip directiu i la comissió de convivència del consell escolar quan s'incórrega en faltes greus o molts greus i altres situacions de perill o d'acaçament amb violència.
- ✓ En resum, qualsevol professor o directiu de l'institut en qualsevol moment i lloc té la responsabilitat de vetlar per l'adequada convivència al centre.

La comissió de convivència del consell escolar del centre realitzarà el seguiment del Pla de Convivència: elaborarà trimestralment un informe que reculla les possibles incidències destacables produïdes en tal període, les actuacions dutes a terme, els resultats aconseguits i les propostes de millora que s'estimen pertinents; per tal que el Consell Escolar avalue el Pla de Convivència del Centre i remeta les conclusions a la Direcció Territorial de Cultura, Educació i Esport, sempre que s'hi donen situacions destacables.

IV. LA PREVENCIÓ I MILLORA EN EL CLIMA DEL CENTRE.

La primera ocupació i preocupació de tota la comunitat escolar ha de ser sempre la prevenció. Així, les actuacions i els procediments orientats a la prevenció i millora del clima al centre han d'impregnar tots els aspectes que s'hi treballen al centre.

Tota la planificació i desenvolupament de les activitats ha de contemplar la prevenció dels possibles conflictes, per tal d'evitar o minimitzar el seu nombre i efectes.

A tal efecte, es duran a terme, des de tots els estaments, totes les mesures, estratègies i activitats adients possibles en tots els àmbits.

1. MESURES GENERALS DE PREVENCIÓ.

A. MESURES CURRICULARS EN LA DIVERSITAT.

Aquest Pla de Convivència forma part del Projecte Educatiu, i de tots els diferents projectes que aquest abasteix (PCC, PAT, PAD, PNL, POEAP), en la mesura en què **tot el professorat adquireix un compromís amb la millora de la convivència en el centre**, en les estratègies per a la gestió de la classe, en les actuacions coordinades per a abordar les situacions conflictives i en el convenciment de la capacitat de resolució dels conflictes des dels propis recursos disponibles.

El nostre plantejament educatiu ha d'incloure, per una part, des de les diferents àrees, aspectes actitudinals com el respecte, la tolerància, la solidaritat i altres aspectes transversals i, per altra, s'ha de preocupar per l'atenció a la diversitat de l'alumnat.

Aquest punt de vista reconeix, per tant, que **els problemes de convivència són, en la majoria dels casos, contextuals**: dins d'un ambient en particular, hi ha una classe específica amb un professor específic i uns estudiants específics.

Per tant, **un currículum inclusiu suposa un Pla d'Atenció a la Diversitat que done resposta a les diferències de nivell entre els nostres alumnes i un Pla d'Acció Tutorial més específic i centrat en la prevenció i millora de la convivència en el nostre institut, almenys en els primers cursos de l'ESO.**

Al mateix temps, junt a les activitats preparades per a tutoria **tindrem en compte la importància de la col·laboració de les famílies en l'educació de l'alumnat i donarem rellevància a qüestions que tenen a veure amb les normes de convivència al centre**, amb l'autoritat del professorat en la classe i les decisions curriculars, la utilització de l'agenda, l'assistència a les reunions generals i individuals amb el tutor i la participació i col·laboració dels pares en la resolució de conflictes almenys en l'ESO.

B. MESURES ORGANITZATIVES.

Considerem que l'organització de l'institut i de l'alumnat té molt a veure en la gestió de la convivència en el centre. Com a **criteri general utilitzarem el repartiment proporcional de l'alumnat entre els diferents grups del mateix nivell**, per tant l'alumnat amb NEE, repetidors, alumnat amb reforç, problemàtiques comportamentals, etc.. estarà distribuït d'una manera uniforme entre els diferents grups del mateix nivell. Aquest criteri general, amb el consentiment dels pares, prevaldrà davant l'opció lingüística que sol·liciten.

En aquest sentit, **no podem descartar qualsevol altra diferent distribució o agrupació d'alumnat** que la comunitat escolar, i el professorat en especial, considere millor per a la convivència, la formació, el progrés i el futur de l'alumnat en general.

Es procurarà demanar totes les propostes institucionals d'atenció a la diversitat vigents: programes de diversificació, programes de Qualificació Professional, mesures o programes de compensatòria, programes de reforç i acompanyament escolar,... per tal de respondre a la diversitat d'interessos de l'alumnat i facilitar la seua integració al sistema educatiu. No obstant, si no disposem de suficient alumnat i no ens són concedides, quan a l'organització de les tutories s'haja acordat una agrupació específica d'alumnes per a facilitar la convivència i el treball adaptat, haurà de fer-se amb el consens del professorat, que hi participarà voluntàriament i fent una valoració final del funcionament de la mateixa, de cara a la seua possible continuïtat.

Respecte a les hores de guàrdia i temps dels esplais es reforçaran els llocs on més incidències hagen ocorregut en els cursos passats, tenint especial cura en els llocs habilitats per a l'alumnat dels primers cursos de l'ESO o, si no existeixen específicament, en els llocs on s'hi troben. Es farà una distribució de les guàrdies: professors i tasques distribuïdes per espais, i assenyalant, als alumnes d'ensenyament no obligatori, la prohibició d'allunyar-se del centre en els esplais del matí .

Es revisaran i s'adequaran **les entrades i eixides de l'alumnat a l'institut, els períodes entre classes, el nombre i funcions del "professorat de guàrdia"** i totes aquelles situacions que organitzativament faciliten la millora de la convivència; naturalment tot dintre de les possibilitats de recursos humans disponibles.

També, a proposta dels delegats de curs i en les reunions que es mantiguen amb el sotsdirector, o l'equip directiu en general, s'establiran i organitzaran activitats educatives per a emplenar el temps dels esplais; sempre tenint en compte les disponibilitats de recursos de l'institut i avaluant la millora real del clima de convivència general.

C. ALTRES SERVEIS D'AJUDA AL CENTRE.

El nostre institut ha de mantenir-se sempre alerta en totes les qüestions relatives a la millora de la convivència de tota la seua comunitat educativa, i en aquest sentit estarà contínuament en contacte amb tots els recursos disponibles des de totes les institucions.

Així, a més de tota la planificació interna encaminada a la prevenció i solució de situacions al respecte, **el nostre institut aprofitarà i possibilitarà la millor connexió amb tots els serveis del nostre entorn**, com:

- Servei de Neuropediatria i Psiquiatria Infantil dels Centres Hospitalaris.
- Programes d'Iniciació Professional de l'entorn educatiu al nostre centre.
- Centre de Dia de l'Ajuntament d'Ontinyent (d'atenció a menors en períodes no lectius).
- Serveis d'Assessorament Familiar de l'Ajuntament d'Ontinyent.

2. ACTITUDS BÀSIQUES DE PREVENCIÓ.

Tot el professorat ha de compartir els objectius i funcionar d'una manera homogènia i conjunta per poder transmetre clarament els objectius sobre el bon clima de convivència que tota comunitat requereix, la nostra també i és la nostra responsabilitat.

A continuació presentarem algunes maneres molt bàsiques i generals de plantejar les classes per part del professorat: com iniciar, desenvolupar i tancar les sessions de classe.

Prevenir les conductes disruptives i possibles conflictes a l'aula és un aspecte que tot el professorat ha de realitzar en la seua tasca diària d'ensenyament i aprenentatge. Per tal d'aconseguir-ho cal tenir el compte una sèrie d'elements.

En primer lloc, **cal establir unes normes bàsiques i mínimes de funcionament a l'aula.** Aquestes han de quedar establertes en els primers dies de classe i evitar, al llarg del curs, qualsevol incompliment.

A més, **cal que el docent cree unes expectatives positives cap a l'assignatura que imparteix.** Per aquest motiu, el professorat ha de transmetre a l'alumnat que és possible aprovar la seua matèria, valorant l'esforç diari i el clima positiu de l'aula. En aquest sentit, el professorat ha de prestar atenció a l'autoconcepte i autoestima de tot l'alumnat, la qual cosa pot aconseguir-se mitjançant formes diverses: mantenir converses informals amb l'alumnat, donar-los responsabilitat;

proporcionar reforç social, etc. És important també, adaptar-se a les possibilitats reals de cada alumne, tenint en compte l'atenció a la diversitat.

Cal motivar els alumnes, afavorint l'interés per la seua matèria. En aquest sentit, caldrà tindre cura a l'hora de seleccionar els continguts a transmetre; la manera de presentar-los, així com facilitar l'èxit en la matèria amb avaluacions positives.

Per altra banda, **cal assegurar captar l'atenció de tot l'alumnat així com de mantenir-la al llarg de tota l'explicació**, tenint cura tant dels alumnes més capacitats com dels alumnes que presenten necessitats educatives especials. En aquest sentit, és important que tot el professorat valore el nivell atencional de la classe a l'hora de realitzar la programació de la seua matèria, tenint en compte diferents metodologies; diverses formes de distribuir l'alumnat dins l'aula; ser flexibles davant situacions de manca d'atenció generalitzada, etc.

Per últim, **un recurs que tot el professorat (no sols el tutor) pot utilitzar per tal d'evitar o reduir conflictes en la seua matèria, és la tutoria individualitzada**, especialment amb aquells alumnes que poden presentar conductes disperses o pertorbadores.

En segon lloc, **també cal conèixer recursos i estratègies que caldrà posar en marxa una vegada haja sorgit un conflicte a l'aula**. És important que siga el propi professor qui, en primer lloc, intente resoldre el problema, mitjançant recursos com ara: les advertències personals en públic o privat; elaborant contractes de compromís amb l'alumnat conflictiu, implicant les famílies; reconduint l'actitud de subgrups pertorbadors, etc.

Davant de conductes disruptives la millor resposta sembla que és la que donen aquells professors que no mostren sobreentendiment ni confusió però que tampoc no ignoren la prova a la qual estan sent sotmesos, i saben respondre de forma serena i assertiva a la mateixa. Davant de la disrupció, els experts aconsellen no centrar-se ni encegar-se en ella, sinó plantejar alternatives desviant l'atenció cap al treball de classe.

El professor eficaç, davant de la disrupció, l'atén (no l'esquiva), però no reacciona de forma desproporcionada; en aquestes circumstàncies busca:

1) desencallar el conflicte, i 2) centrar l'atenció en la tasca.

Així mateix, **és fonamental “no quedar-se sol i demanar col·laboració”**: al tutor/a, a la resta de l'equip educatiu, a l'orientador, a la direcció d'estudis, a l'equip directiu, actuant coordinadament amb claredat i amb xicotetes mesures concretes.

D'aquesta manera, des del treball diari del professorat a l'aula es poden prevenir i/o resoldre molts conflictes a l'aula.

Totes aquestes formes de fer-ho apareixen descrites en el següent apartat.

En els annexos del present document es contemplen diferents formes de prevenir i/o fer front a conflictes dins l'aula. Aquestes són:

1. Com establir **normes de funcionament** a l'aula.
2. Recursos per a **motivar l'alumne**.

3. Com crear expectatives positives cap a l'assignatura que imparteix.
4. Estratègies per a captar l'atenció.
5. Estratègies per a mantenir l'atenció
6. Com *afavorir* l'autoconcepte de l'alumne.
7. Com utilitzar la tutoria individualitzada.
8. Què fer davant problemes de conducta a l'aula.
9. Com elaborar contractes de compromís amb l'alumnat disruptiu.
10. Com reconduir l'actitud de subgrups pertorbadors.

3. ACTITUDS DE PREVENCIÓ EN LA TUTORIA.

De forma permanent i al llarg de tot el curs la convivència, la relació en el grup i en tot el centre està present en la pròpia dinàmica de la tutoria. Per això es tracta de crear un clima i un estil tal que contribuïska a millorar la convivència i faça més improbable l'aparició de disruptcions. **El PAT ha de contemplar com un eix vertebrador important la millora de la convivència** (assemblees, treball de creació de grup, formació en habilitats socials, desenvolupament moral, ...).

El fet que els alumnes de cada classe tinguen la mateixa edat no significa que constituïsqen un grup. És sabut que bona part dels conflictes tenen el seu origen en el desconeixement de les persones que genera desconfiança, estereotips i, en darrera instància, prejudicis i intolerància. Les activitats de creació de grup són de caire preventiu i es basen en dinàmiques socioafectives que predisposen les persones a compartir sentiments i pensaments amb més facilitat i autenticitat promovent, així, la implicació en la tasca. **El treball de creació de grup és una via efectiva de prevenció de conflictes.**

A continuació farem una descripció de diferents activitats que caldrà contemplar i practicar a les tutories per cohesionar el grup, millorar la convivència i prevenir conflictes. També farem un desglossament per nivells de les diverses activitats a realitzar i d'alguns recursos disponibles al respecte. Sempre tenint en compte la seua actualització, l'adaptació a les necessitats concretes i la incorporació de nous recursos disponibles en el futur.

A. PROGRAMA D'ACOLLIDA A L'INICI DE CURS.

Al començament d'un nou curs escolar cal preparar un programa d'acollida de l'alumnat de cada grup per facilitar la confiança en el mateix i eliminar les possibles pors irracionals.

En aquest sentit caldrà tindre present els següents aspectes:

A. Facilitar una primera aproximació de coneixement interpersonal entre els membres del grup amb **dinàmiques de presentació** (conèixer el nom i algunes característiques bàsiques dels membres del grup).

B. Arreplegar dades per tindre una impressió inicial de l'alumnat (**Qüestionari d'exploració inicial**).

C. Afavorir el coneixement mutu dels membres del grup mitjançant **dinàmiques de coneixement**. Es tractaria d'aprofundir en el coneixement de la resta, trencant estereotips i descobrint semblances i diferències entre persones. És important tindre en compte que **crear un grup on tothom es conega és una manera de prevenir conflictes**.

B. ORGANITZACIÓ DEL GRUP I PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT EN LA VIDA DE L'AULA I DE L'IES.

El *Reglament de règim interior* és una norma interna que inclou el conjunt d'objectius, principis, drets, responsabilitats i normes pels quals es regula la convivència de tots els membres de la comunitat educativa.

Serà la base (donada a conèixer a l'inici de curs) i referent per establir les normes de convivència del centre i de la classe.

En aquest apartat haurem de tindre present les següents qüestions destinades a la prevenció de conflictes i a la millora de la convivència a l'aula, i també al centre en general:

B. Fer prendre consciència a l'alumnat de les **normes de disciplina del centre** i del benefici que per a la convivència suposa que tots les complim. També donar a conèixer el Pla de Convivència.

C. Afavorir la clarificació de la figura del Delegat i Subdelegat: funcions i atribucions. A més a més, motivar per una elecció responsable i la col·laboració amb aquests càrrecs (**Elecció del Delegat i Subdelegat**).

D. Reflexionar sobre la necessitat de les **normes per a la convivència en l'aula**, implicant els alumnes en la seua elaboració. Si les normes han estat reflexionades, debatudes i consensuades per tothom tindran una força moral inqüestionable per als alumnes i, a més a més, l'alumnat se sentirà més protagonista i responsable de la convivència i de la marxa de la classe en general.

Així, **els avantatges del consens de normes** són:

- A l'aprovar les normes de convivència d'una classe comptant amb els alumnes, aquests deixen de sentir-les com una cosa estranya i imposada des de fora, de manera que augmenta molt la probabilitat que les assumeixen i interioritzen.

- S'afavoreix la creació d'un millor "clima d'aula" on es poden començar a tractar més obertament tot tipus de problemes i situacions.

Pel que fa als **requisits necessaris**, caldrà:

- A nivell de tutor: portar a terme una acció tutorial que organitze i dirigeixca les activitats dels alumnes i coordine la del professorat del grup.

▪ A nivell del professorat del grup: unificar almenys alguns criteris d'intervenció bàsics en funció de les normes que s'han consensuat amb l'alumnat i supervisar d'una manera rigorosa i sistemàtica l'aplicació de les normes.

E. Desenvolupar actituds positives entre els membres del grup amb **dinàmiques de cohesió de grup**.

F. Crear un clima favorable on siga possible expressar-se obertament mitjançant **dinàmiques de confiança i comunicació**.

G. Establir relacions basades en els valors, en la diversitat i en la capacitat de compartir mitjançant **dinàmiques de cooperació**.

C. L'AUTOESTIMA.

Fomentar l'afirmació, la valoració de les qualitats personals, el sentit d'identitat i l'acceptació en el sí del grup en un clima d'afecte i un entorn acollidor contribueix a la formació integral i prevé els cicles destructius dels conflictes.

D. LA RESOLUCIÓ DE CONFLICTES.

És fonamental responsabilitzar-se de transformar els conflictes interpersonalment i constructivament mitjançant dinàmiques que posen en evidència els diferents estils de resposta al conflicte i els elements de reflexió per al seu anàlisi.

Però també és important reflexionar sobre els aspectes de funcionament del grup que necessiten ser millorats consensuant compromisos que han de ser revisats periòdicament. **Practicar el debat, l'assemblea i altres tècniques de grup per a abordar diferents temes, i sobretot com a forma de resolució pacífica de conflictes.** D'aquesta manera estem contribuint a fomentar el respecte, aprendre nous punts de vista, l'acceptació de la diferència, la capacitat crítica, ...

En **l'assemblea de classe** els alumnes dialoguen sobre temes que poden proposar ells mateixos o que poden suggerir els professors o tutors. S'hi tracten temes d'interès per a la vida de la classe, molts dels quals formen part del currículum ocult, es comuniquen notícies, es fan plans per a la setmana entrant, es reparteixen càrrecs, es valora el comportament propi i el dels companys, etc.

Pot haver un president i secretari i junt amb el tutor (que actua com a moderador) confeccionar l'ordre del dia. També està la possibilitat de tindre una bústia on alumnes i professors realitzen suggeriments per a tractar a l'assemblea.

Ara bé, **sempre s'estableix una norma general: el respecte**. Respecte pel torn de paraules, per les manifestacions i opinions dels altres i per la discrepància de criteris. Tothom té dret a expressar-se i a ser escoltat i les decisions que es prenen comprometen. Més tard s'avaluaran els resultats de les propostes, felicitant el grup pels èxits i reparant els errors.

L'aula de convivència, serà una mesura transitòria, per atendre en determinats moments de la jornada escolar aquells alumnes que tenen retards en la incorporació a l'aula ordinària, incompleixen les normes de convivència, tenen conductes que destorben el normal funcionament

del grup; no participen en alguna activitat acadèmica o extraescolar... La permanència no excedirà la duració d'una classe, serà atesa per un dels professors de guàrdia i en ella els alumnes hauran de realitzar tasques relacionades amb la matèria del grup ordinari a què no assisteixen o un treball de redacció -reflexió relacionat amb el motiu o conducta que ha donat lloc al fet que no es troben en l'aula ordinària

E.LES HABILITATS SOCIALS.

Les persones hem d'aprendre a conviure en societat amb moltes altres persones diferents; cal sempre aprendre a conviure i comportar-se. Així, dues habilitats resulten fonamentals, enriquidores i constructives per a la convivència:

a.- L'assertivitat (com a forma de resolució pacífica de conflictes, de mantenir el propi estil de personalitat front a la manipulació d'altres i a la imposició violenta sobre altres), i

b.- L'empatia (posar-se en la pell de l'altre per connectar-hi emocionalment) són algunes de les habilitats que afavoreixen la comunicació afectiva.

F. ALTRES QÜESTIONS SOBRE LA MILLORA DE LA CONVIVÈNCIA.

A les sessions de tutoria també es poden abordar **temes que tinguen a vore amb la Convivència** (en la línia de la prevenció i atenent a la conjuntura local, global i actual):

a. Contra la intolerància:

▪ **Acceptació de l'immigrant**, del que és diferent,... Reflexió, comentari, dinàmiques...

▪ **Sobre la Violència de Gènere**: abordant segons nivells des de la falta d'igualtat fins a maltractaments i assassinats.

b. **Violència entre iguals i "bullying"**: conèixer, sensibilitzar, prevenir, com actuar, com demanar ajuda, ...

c. **La No-Violència i la Pau**: Per a abordar aquests temes en ocasions es pot aprofitar la col·laboració d'altres associacions i organismes.

A continuació farem una exposició orientativa sobre els diferents aspectes que caldrà tractar als distints nivells educatius, així com una relació dels recursos disponibles al respecte.

La referida informació serà ampliable i actualitzada segons els temps i les disponibilitats, és a dir, atenent la societat en la qual anem vivint en cada moment.

RECURSOS DIDÀCTICS:

DOCUMENT/LLIBRE/PEL.LICULA/VIDEO	TEMÀTICA	NIVELL ADEQUAT	OBSERVACIONS
Llibre: "L'infern de Marta"	Violència de gènere	4t i/o 1r Batxillerat	Guia didàctica que treballa el llibre.
Llibre:"Carta a un adolescent"	Problemes bàsics de l'adolescent	4t i/o 1r Batxillerat	Tracta diversos problemes d'adolescents
DOC. "Pares maltracte entre escolars"	Bullying	PARES	Guia Pràctica
DOC. "Manejar les burles als nostres fills"	Burles; Bullying	PARES	Guia Pràctica
DOC. "Bullying orientacions a pares"	Bullying	PARES	Resum orientatiu per a pares
DOC. "Per què els nostres fills són agressius"	Agressivitat	PARES	Resum orientatiu per a pares

NIVELLS / ASPECTES	1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO	1r BATX
ACOLLIDA EN GRUP: - Presentació alumnat. - Qüestionari de l'alumne. - Afirmació / autoconcepte / Coneixement personal. - Funcions del professor.	- Jocs de presentació. - Presentació al grup - Qüestionari personal per a 1r d'ESO. - Activitats de coneixement personal. <i>Mi professor ideal</i> <i>El professor valiente</i> <i>Què es un professor</i>	- Jocs de presentació. - Més presentacions. - Activitats d' afirmació.	- Jocs de presentació.	- Jocs de presentació.	- Qüestionari per a alumnat de 1r de batxillerat.
ORGANITZACIÓ DEL GRUP-CLASSE: - Delegats. - Normes de classe. - Cohesió de grup. - Recolzament social	- Elecció de delegats. - Quadern de convivència. - La cohesió grupal: <i>cara a cara, Eclipsi de sol i altres.</i> - Ens posem en la pell de l'altre. - Millorem la comunicació. - Treballem la confiança. -Treballem la cooperació.	- Normes de convivència. - Estudi d'un cas: <i>l'equip de Manel.</i> - <i>Li ho conte ...</i> - La cohesió de grup: <i>Eclipsi de sol i altres.</i> - <i>Dos millor que un...</i> - Millorem la comunicació. - Treballem la confiança. -Treballem la cooperació.	- El grup d'amics. - Tria company. - Arribar al consens: joc de la NASA. - La cohesió de grup: <i>Eclipsi de sol i altres.</i> - Millorem la comunicació. - Treballem la confiança. -Treballem la cooperació.	- Els guanyats. - Els quadrats cooperatius. - Millorem <u>la</u> comunicació. - La cohesió de grup: <i>Eclipsi de sol i altres.</i> - Treballem la confiança. - Treballem la cooperació.	

LA RESOLUCIÓ DE CONFLICTES	<ul style="list-style-type: none"> - Prendre una <i>decisió</i>. - La <i>taronja</i>. - <i>Què es un conflicte?</i> - Una <i>situació conflictiva</i>. - Anem a relaxar-nos: <i>la relaxació</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> A qui salvaries: <i>El refugi subterrani</i>. - <i>l'alumne expulsat</i>. - <i>Violència física i mental</i> - Anem a relaxar-nos: <i>la relaxació</i>. - Fem un <i>contracte</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Abigael</i>, 2n cicle. - Algunes <i>cites</i> sobre conflictes. - <i>La mediació</i>: resolució de casos. - <i>Activitat mediació</i>. - Fem un <i>contracte</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Baròmetre de <i>valors</i>. - En un <i>país africà</i>.
-----------------------------------	--	--	--	--

NIVELLS / ASPECTES	1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO	1r BATX
LA TOLERÀNCIA: - Discriminació - Violència de gènere. - Racisme. - La mediació entre l'alumnat	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Taxi Taxi</i>. - <i>Mediació</i> entre alumnes. - <i>Guia de mediació</i> per al professorat. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Caps de turc</i>. - <i>Mediació</i> entre alumnes. - <i>Guia de mediació</i> per al professorat. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Prejudicis</i> - <i>Mediació</i> entre alumnes. - <i>Guia de mediació</i> per al professorat 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Prejudicis, estereotips i discriminació</i>. - Racisme - <i>Mediació</i> entre alumnes. - <i>Guia de mediació</i> per al professorat 	<ul style="list-style-type: none"> - No <i>violència activa</i>.
LES HABILITATS SOCIALS	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Drets assertius</i>. - <i>L'escolta activa</i> - <i>La roda de la veritat</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Comunicació assertiva</i> - La "barata" d'un <i>secret</i> - <i>Les habilitats socials</i> - <i>Què et passa ?</i> - <i>Donar i rebre</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Dibuixant al dictat</i>. - Un joc: <i>jo decideix</i>. - T'aprecie - m'aprecies. 	<ul style="list-style-type: none"> - El que jo pense fa que <i>em senta bé</i>. - <i>Qüestionari</i> d'habilitats socials. 	
L'AUTOESTIMA	<ul style="list-style-type: none"> - Una història sobre <i>els insults</i>. - Treballem <i>l'autoestima</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Un <i>passeig per el bosc</i> - <i>Jo soc ...</i> - Treballem <i>l'autoestima</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - El <i>cercle</i>. - Combinem <i>fallades i limitacions</i> - Treballem <i>l'autoestima</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Treballem <i>l'autoestima</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Ventall d'estimes</i>. - Imagina't a tu mateix <i>dins de 10 anys</i>.
BULLYING	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Quadern de convivència</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Quadern de convivència</i>. - Un bon <i>company de classe</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Quadern de convivència</i>. 		

C.- LA MEDIACIÓ A L'INSTITUT.

La mediació no substitueix el Reglament de Règim Intern, no és solament una tècnica d'intervenció en conflictes sinó que **actua preventivament ja que l'impacte de la mediació escolar pot traduir-se en un canvi de cultura escolar** (en un context de model integrat de tractament de la convivència). La mediació escolar és una estructura que fa evident el compromís educatiu que el centre ha adquirit davant del conflicte.

Per il·lustrar i centrar aquest estil de prevenció i compromís exposarem els següents aspectes:

A. EL COMÚ A TOTS ELS SIGNIFICATS.

“Intervenció no forçada en un conflicte d'una tercera persona neutral per recolzar les parts implicades que el transformen per si mateix”

La mediació és un intent de treballar amb l'altre i no contra l'altre, a la recerca d'una via pacífica i equitativa per a afrontar els conflictes, en un entorn de creixement, d'acceptació, d'aprenentatge i de respecte mutu.

Consisteix en un procés voluntari, flexible i participatiu de resolució pacífica de conflictes, en el qual dues parts enfrontades recorren voluntàriament a una tercera persona imparcial, el mediador, per a arribar a un acord satisfactori.

Aquest mètode promou la recerca de solucions que satisfacen les necessitats de les parts.

B. OBJECTIUS DE LA MEDIACIÓ.

L'objectiu de la mediació no és l'acord sinó:

- **Facilitar que s'establisca una nova relació entre les parts** en conflicte.
- **Augmentar el respecte i la confiança** entre aquestes.
- **Corregir percepcions i informacions falses** que es puguin tenir respecte al conflicte i/o entre els implicats en aquest.
- **Crear un marc que facilite la comunicació entre les parts** i la transformació del conflicte.

D'aquesta forma, es poden convertir les situacions conflictives que es viuen diàriament en oportunitats d'aprenentatge.

Tant per a la formació d'equips de mediació com per donar facilitats al professorat en la formació sobre resolució de conflictes i estratègies didàctiques de classe, es proposarà al professorat interessat la formació específica, mitjançant grups de treball, recolzat o reconegut pel CEFIRE sobre aquests temes, a final o inici de curs.

V. ALTERACIONS CONDUCTUALS I MODELS D'ACTUACIÓ A SEGUIR.

1. ABSENTISME ESCOLAR.

A. QUÈ S'ENTÉN PER ABSENTISME ESCOLAR.

Es considera absentisme escolar la situació d'aquell alumnat que, estant en edat escolar obligatòria, **no assisteix a classe**, ho fa de forma irregular o abandona l'educació abans d'haver finalitzat l'edat obligatòria.

Una falta d'assistència es considera com a tal, si no està justificada com cal, entenent la deguda justificació de les faltes com: justificant mèdic degudament emplenat.

En tots els altres casos, el professorat valorarà la correcta justificació basant-se en les explicacions que les famílies puguin donar personalment i el que hi haja establert al Reglament de Règim Intern de l'institut.

B. PROTOCOL D'ACTUACIÓ.

Quan es detecte al centre un cas d'absentisme escolar, caldrà seguir els passos que s'indica al protocol d'actuació establert pel **PLA MUNICIPAL D'ABSENTISME ESCOLAR de l'Ajuntament d'Ontinyent**.

Aquests passos a seguir són:

i. Els tutors hauran de revisar les **faltes d'assistència** de l'alumnat **setmanalment**, per valorar si estan correctament justificades. Aquestes faltes seran enviades per correu setmanalment o quinzenalment a les famílies, segons les circumstàncies de cada alumne.

ii. En el cas que un jove falte a classe **dos dies consecutius**, el tutor procedirà a posar-se en **contacte telefònic** amb la família, per tal d'interessar-se per la seua situació. El propòsit d'aquesta primera fase es detectar la raó de l'absència i demostrar als pares l'interés del centre pel seu fill.

En cas de no poder contactar per via telefònica, caldrà enviar una carta per **correu certificat**, per tal que els pares tinguen coneixement de la situació.

iii. Si després d'aquest contacte l'alumne continua faltant a classe sense justificar les faltes caldrà que el tutor, amb la col·laboració de l'Equip Directiu i del Departament d'Orientació, mantinga una **entrevista amb la família** de l'alumne.

Mentrestant, el tutor ha d'enviar les faltes d'assistència a les famílies segons l'establert.

Es mantindrà un seguiment mensual entre el coordinador de Secundària o Dep. d'Orientació i el representant municipal, sobre els casos detectats d'absentisme, per tal de normalitzar l'assistència al centre.

Si tot aquest procediment s'ha complert i persisteix sense sol·lucionar-se la situació, aleshores l'Institut es posarà en **contacte amb els educadors del Pla Municipal d'Absentisme Escolar**, els quals enviaran una carta signada per la Regidoria d'Educació en la qual es recordarà la necessitat que tenen els pares i mares de complir amb la seua obligació de dur els seus fills al centre. Aquesta carta serà lliurada als pares en mà pels agutzils.

iv. Una volta lliurada aquesta carta i després d'una setmana per comprovar l'absentisme de l'alumne a l'Institut, en cas que continue aquesta situació el **PMAE intervindrà directament** amb les famílies.

v. Retards: Respecte als alumnes que tenen retards reiterats a l'hora d'entrada o entre classes, en nombre de tres vegades o més, durant un període de dues setmanes, aquests es consideraran un incompliment de les normes de convivència, havent d'implementar el tutor o cotutor un comunicat d'incidència escrit a la família i comunicant de forma verbal la necessitat de corregir la situació.

VI. Abandó de l'Institut. Si l'alumne **abandona l'Institut sense permís** ni coneixement del professorat, ho posarà en coneixement dels pares, per telèfon, el professor que se n'adone, el professor de guàrdia o la direcció del centre, si és considera el cas també de la Policia Local.

2. LES CONDUCTES DISRUPTIVES.

A. QUÈ SÓN LES CONDUCTES DISRUPTIVES.

Considerem les conductes disruptives com les conductes contràries a les normes de convivència, el conjunt de conductes inapropiades o “enutjoses” d'alumnes que **“obstaculitzen” la “marxa normal”** de la classe: *Falta de cooperació, mala educació, insolència, desobediència, provocació, agressivitat, etc.* Es pot notar en estratègies verbals o en estratègies no verbals o comportamentals.

La disrupció dificulta l'aprenentatge i les relacions interpersonals.

Cal dir que la disrupció causa gran estrés en el professor i no tant en els alumnes (l'assimilen com un format informal i asocial dins de la classe que trenca la “rutina de la vida escolar”).

Sol ser produïda principalment per alumnes que volen cridar l'atenció dels seus companys o del professorat. Generalment ve condicionada per problemes de carència de normes, falta d'afecte, baix rendiment acadèmic, impulsivitat, etc.

De vegades es pot resumir en l'existència d'un o diversos líders negatius, els quals cal “guanyar-se” amb diàleg personal, pactes, ... o deixar en mans d'experts (orientadors, treballadors socials, etc).

Per això és important que ens posem d'acord sobre què entenem per conductes disruptives i solucionar-les immediatament per la bona convivència i la salut de la globalitat de la comunitat escolar.

A continuació referim una sèrie de comportaments que podem considerar disruptius. Aquesta relació no pretén ser una llista tancada sinó orientativa i sempre oberta a les circumstàncies, a la societat i als temps.

Podem considerar comportaments disruptius:

<ul style="list-style-type: none"> -Arribar tard a classe. -Demandar eixir al lavabo. -Comentaris vexatoris sobre la tasca que realitzem. -No acatar les ordres del professor. -Pintar les taules o les parets. -No portar els deures. -Portar indumentària estrofolària. -Guardar les coses abans d'hora, sense permís. -Barallar-se amb un company. -Desafiar l'autoritat, no fer el que indica el professor. -Insultar un company en classe. -Amençar un professor. -Fer gestos o gesticulacions jocoses. -Utilitzar el mp3 o el mòbil a classe o al centre. -Alçar-se del lloc sense permís. 	<ul style="list-style-type: none"> -Llevar coses als companys. -Parlar quan parla el professor. -Tirar coses per l'aula o a algú. -Pintar el quadern o el llibre, propis o d'un company. -Riure's d'un company o del professor. -Entrar en classe armant rebombori. -No portar el material: llibres, quaderns, bolígrafs, ... -Preguntar insistentment amb ànim de retardar. -Negativa a traslladar la informació als pares, mares, tutors o tutores per part del centre i viceversa. -Alteració o manipulació de la documentació del centre als pares, mares, tutors o tutores .
---	---

B. PROTOCOL GENERAL D'ACTUACIÓ.

Tots aquests comportaments han de ser sempre comunicats a les famílies, però no tots han de ser tractats de la mateixa manera. Caldrà distingir si afecta terceres persones de l'institut o són únicament individuals, així com també el grau d'alteració del desenvolupament de l'activitat escolar.

No ha de tractar-se simplement de sancionar (des d'un model bàsicament punitiu), sinó també de reeducar en la línia d'accions reparadores. Així doncs, el tractament dels conflictes ha d'abordar-se amb una **perspectiva educativa** que segueixi els següents principis en l'aplicació de conseqüències:

i. Educació: contribuint al procés general de formació i recuperació de l'alumne evitant la interrupció del seu procés formatiu.

ii. **Immediatesa:** aplicant-se les conseqüències el més proper possible al moment en que les faltes són cometes de manera que l'alumne establisca l'associació conducta-conseqüència.

iii. **Efectivitat:** Sent una solució per a la col·lectivitat i per a l'alumne en qüestió, tenint en compte sempre que l'individu ha d'integrar-se en el col·lectiu.

3. CONDUCTES CONTRÀRIES A LES NORMES DE CONVIVÈNCIA ESCOLAR.

La reiteració , premeditació en la comissió de conductes contràries a la convivència, la publicitat o la realització en grup per emparar-se en l'anonimat, determinaran la gravetat o l'augment de mesures correctives a sancionadores.

A. TIPUS DE CONDUCTES CONTRÀRIES A LES NORMES DE CONVIVÈNCIA ESCOLAR.

Qualsevol **acte que altere** el desenvolupament de l'activitat escolar.

- a) Les faltes de puntualitat injustificades.
- b) Les faltes d'assistència injustificades. Les **absències injustificades** a les activitats escolars, que no siguin reiteratives (fins a tres vegades).
- c) També es consideraran conductes contràries a la convivència les absències si s'han produït en les següents circumstàncies:
 - i. Abandonar l'aula sense autorització quan falte un professor o no seguir les indicacions del professorat de guàrdia.
 - ii. Abandonar el recinte de l'institut en el temps del seu horari lectiu sense autorització del professorat.
 - iii. Els actes que alteren el normal desenrotllament de les activitats del centre educatiu, especialment els que alteren el normal desenrotllament de les classes.
- d) Els **actes d'indisciplina**, falta de respecte, injúria i ofensa no greus contra qualsevol persona..
- e) Els actes d'incorrecció o desconsideració, les injúries i ofenses contra els membres de la comunitat educativa.
- f) El furt o el deteriorament intencionat d'immobles, materials, documentació o recursos del centre.
- g) El furt o el deteriorament intencionat dels béns o materials dels membres de la comunitat educativa.
- h) Les accions que puguin ser perjudicials per a la integritat i la salut dels membres de la comunitat educativa

- i) La negativa sistemàtica a portar el material necessari per al desenrotllament del procés d'ensenyança-aprenentatge.
- j) La negativa a traslladar la informació facilitada als pares, mares, tutors o tutores per part del centre i viceversa.
- k) L'alteració o manipulació de la documentació facilitada als pares, mares, tutors o tutores per part del centre.
- l) La suplantació de la personalitat de membres de la comunitat escolar.
- m) La utilització inadequada de les tecnologies de la informació i comunicació durant les activitats que es realitzen en el centre educatiu.
- n) L'ús de telèfons mòbils, aparells de so i altres aparells electrònics aliens al procés d'ensenyança-aprenentatge durant les activitats que es realitzen en el centre educatiu.
- o) Els actes que dificulten o impedisquen el dret i el deure a l'estudi dels seus companys i companyes.
- p) La incitació o estímul a cometre una falta contrària a les normes de convivència.
- q) La negativa al compliment de les mesures correctores adoptades davant de conductes contràries a les normes de convivència.
- r) L'ús inadequat de les infraestructures i béns o equips materials del centre que provoquen **deteriorament** de les instal·lacions i materials de l'institut, de les pertinences d'altres membres de la comunitat escolar o de la vegetació, per ús indegut o per negligència
- s) Romandre de manera injustificada en zones no autoritzades durant el temps de l'esplai.
- t) Convidar o facilitar l'entrada al centre a persones alienes a la comunitat escolar de manera injustificada.
- u) La desobediència en el compliment de les normes de caràcter propi del centre i que estiguen incloses en el seu projecte educatiu.
- v) Interferir en el normal desenvolupament de les classes i/o no atendre o no fer cas a les indicacions del professorat, de forma reiterada.
- w) Mantenir una actitud inadequada en qualsevol part del recinte escolar, de forma reiterada.
- x) Les **agressions físiques lleus** entre els alumnes.

Volem fer constar que totes aquestes faltes indicades no conformen una relació tancada i sempre caldrà aplicar el sentit comú, contrastat entre diferents membres de la comunitat educativa, per discernir la consideració de falta i el seu grau. En aquest sentit, és útil la relació descrita a l'apartat anterior sobre els comportaments considerats disruptius.

B. PROTOCOL D'ACTUACIÓ.

a) Amonestació verbal

Les **conductes puntuals inadequades** seran tractades amb els alumnes en qüestió de manera **verbal**, comunicant-ho a la família i al tutor, així com també al psicopedagog i al cap d'estudis si es considera oportú.

b) Compareixença immediata davant del cap o la cap d'estudis o el director o directora.

Davant les **conductes contràries a les normes de convivència** del centre educatiu **no reconduïdes** segons el procediment anterior i tipificades, es podran prendre les **mesures d'intervenció** que es concreten

c) Amonestació per escrit.

El **professor afectat**, haurà de:

i. Emplenar un part d'incidències amb còpies, que lliurarà al cap d'estudis, al psicopedagog i al tutor. A més, el professor afectat enviarà per correu una còpia a la família de l'alumne

ii. Comunicar telefònicament i/o mitjançant entrevista personal els fets a la família de l'alumne.

iii. Parlar individualment amb l'alumne per tal evitar nous incidents (pot consultar els recursos disponibles en l'apartat "actituds bàsiques de prevenció" del present document). Aquestes converses preventives les efectuaran tant el professor afectat com el tutor.

En casos puntuals, es podrà sol·licitar al cap d'estudis i/o al departament d'orientació la seua presència.

d) Incorporació a l'aula de convivència.

Cal fer observar que l'alumne podrà ser separat del grup i passarà la resta de la classe, o classes que la situació requereixca, **atés pel professorat de guàrdia, sempre amb treball dirigit i marcat pel professor del grup**, seguint les pautes descrites a continuació:

- 1r. El delegat busca al professor de guàrdia perquè reculli l'alumne .
- 2n. El professor de l'aula posa en coneixement de l'alumne i del professor de guàrdia quina tasca ha de fer-se en eixa hora
- 3r. El professor de guàrdia roman vigilant el/els alumnes per tal d'animar i controlar que es faça la feina
- 4t. El treball ha de ser presentat o demanat pel professor de l'aula al dia següent

Per als casos en què la feina no pot fer-se a part, fora de l'aula (plàstica, tecnologia, música,..) caldria fer ús del material que ha d'estar a la sala de professors com a fitxes d'autoaprenentatge o manar-los una còpia de la part teòrica de la matèria.

e) En cas de **reincidència**, se seguirà el mateix procediment i quan l'alumne acumule 3 comunicats d'incidència o amonestacions escrites, enviades a la seua família per correu i **informades de forma directa telefònicament i/o amb una entrevista personal** entre el tutor i la família, s'aplicaran **progressivament** les següents mesures sancionadores:

-Privació de temps de recreació per un període màxim de cinc dies lectius (Responsabilitzant-se de l'alumne avisats pel tutor/a : Els professors de guàrdia d'esplai i/o la Direcció del centre)

- Realització de tasques educadores per l'alumne o l'alumna en horari no lectiu, sempre informada la família i d'acord amb la direcció del centre. La realització d'estes tasques no es

podrà prolongar per un període superior a cinc dies lectius. (Responsabilitzant-se de la mateixa: direcció del centre o professorat de guàrdia voluntari)

-Suspensió del dret a participar en les activitats extraescolars o complementàries que tinga programades el centre .

- Suspensió del dret d'assistència a determinades classes per un període no superior a cinc dies lectius. Durant la impartició d'eixes classes, i a fi d'evitar la interrupció del procés formatiu de l'alumnat, este romandrà en el centre educatiu efectuant els treballs acadèmics que li siguin encomanats per part del professorat que li imparteix docència. El cap o la cap d'estudis del centre organitzarà l'atenció a aquest alumnat.

f)Retirada de telèfons mòbils, aparells de so o altres aparells electrònics aliens al procés d'ensenyança-aprenentatge, utilitzats de manera reiterada durant les activitats que es realitzen al centre educatiu. Es retiraran apagats i seran tornats als pares, mares, tutors o tutores legals en presència de l'alumne o de l'alumna. En cas que l'alumne o l'alumna siga major d'edat, se li tornarà una vegada finalitzada la jornada lectiva.

4. CONDUCTES QUE DIFICULTEN GREUMENT LA CONVIVÈNCIA ESCOLAR.

A. TIPUS DE FALTES GREUS.

Es consideren conductes greument perjudicials per a la convivència en el centre les següents:

a) **Els actes greus d'indisciplina i les injúries o ofenses** contra membres de la comunitat educativa que sobrepassen la incorrecció o la desconsideració previstes en l'article 35 de l'Ordre de Convivència i reflectides en la tipificació de conductes contràries a les normes de convivència.

b) **L'agressió física o moral, les amenaces i coaccions i la discriminació greu** a qualsevol membre de la comunitat educativa, així com la falta de respecte greu a la integritat i dignitat personal.

c) **Les vexacions i humiliacions** a qualsevol membre de la comunitat escolar, particularment si tenen un component sexista o xenòfob així com les que es realitzen contra els alumnes més vulnerables per les seues característiques personals, socials o educatives.

d) **L'assetjament escolar.**

e) **La suplantació de personalitat** en actes de la vida docent.

f) **La falsificació, el deteriorament o la sostracció de documentació acadèmica.**

g) **Els danys greus causats en els locals, materials o documents** del centre o en els béns dels membres de la comunitat educativa.

h) **Els actes injustificats que pertorben greument el normal desenrotllament de les activitats del centre.**

i) Les **actuacions que puguin perjudicar o perjudiquen greument la salut i la integritat** personal dels membres de la comunitat educativa.

j) La introducció en el centre **d'objectes perillosos o substàncies perjudicials** per a la salut i la integritat personal dels membres de la comunitat educativa.

k) Les conductes tipificades com a contràries a les normes de convivència del centre educatiu si concorren **circumstàncies de col·lectivitat o publicitat** intencionada per qualsevol mitjà.

l) La **incitació o l'estímul a cometre una falta** que afecte greument la convivència en el centre.

m) **La negativa reiterada al compliment de les mesures educatives correctores adoptades davant de conductes contràries a les normes de convivència.**

n) **La negativa al compliment de les mesures disciplinàries adoptades davant de les faltes que afecten greument la convivència en el centre.**

o) **L'accés indegut** o sense autorització a fitxers i **servidors del centre.**

p) **Actes atemptatoris** respecte al projecte educatiu, així com al caràcter propi del **centre.**

q) **'acumulació de 3 faltes contra les normes (més de 6 incidències escrites).**

Volem indicar que totes aquestes faltes indicades no conformen una relació tancada i sempre estarà oberta al criteri contrastat de les persones encarregades.

B. PROTOCOL D'ACTUACIÓ.

Quan es produeixca **una falta greu**, caldrà deixar constància escrita descriptiva dels fets:

i. El professor afectat, o el cap d'estudis segons el seguiment de l'alumne, emplenarà un part d'incidències amb quatre còpies que lliurarà al cap d'estudis, al psicopedagog i al tutor. A més, el professor en qüestió enviarà per correu una còpia a la família de l'alumne.

ii. El professor afectat, o la direcció del centre segons la situació, comunicarà telefònicament els fets a la família.

iii. La direcció del centre i/o el tutor propiciarà una entrevista amb la família i comunicarà la **sanció.**

La família haurà d'acceptar aquesta mesura per evitar l'obertura d'un expedient disciplinari.

iv. Si és una falta greu de seguiment de faltes contràries a les normes, el tutor i/o el cap d'estudis ho comunicaran a la família, així com la corresponent sanció, la qual serà proporcional a la seua reiteració

v. Les mesures disciplinàries que poden imposar-se per incórrer en les conductes tipificades en els apartats corresponents a les lletres h), m) i n), són les següents:

-Realització de tasques educadores per a l'alumne o l'alumna, en horari no lectiu, per un període superior a cinc dies lectius i igual o inferior a quinze dies lectius.

-Suspensió del dret a participar en les activitats extraescolars o complementàries que tinga programades el centre durant els trenta dies següents a la imposició de la mesura disciplinària.

-Canvi de grup o classe de l'alumne o l'alumna per un període superior a cinc dies lectius i igual o inferior a quinze dies lectius.

-Suspensió del dret d'assistència a determinades classes per un període comprés entre sis i quinze dies lectius. Durant la impartició d'eixes classes, i a fi d'evitar la interrupció del procés formatiu de l'alumnat, este romandrà en el centre educatiu efectuant els treballs acadèmics que li siguin encomanats per part del professorat que li impartix docència. El cap o la cap d'estudis del centre organitzarà l'atenció a este alumnat.

Vi. Les mesures disciplinàries que poden imposar-se per incórrer en les conductes tipificades, excepte les lletres h), m) i n) recollides en l'apartat anterior, són les següents:

- Suspensió del dret d'assistència al centre educatiu durant un període comprés entre sis i trenta dies lectius. Per a evitar la interrupció en el seu procés formatiu, durant el temps que dure la suspensió, l'alumne o l'alumna haurà de realitzar els treballs acadèmics que determine el professorat que li imparteix docència.

El reglament de règim interior determinarà els mecanismes que possibiliten un adequat seguiment del mencionat procés, especificarà la persona encarregada de dur-lo a terme i l'horari de visites al centre per part de l'alumne o l'alumna sancionat/da.

A més de les sancions establertes caldrà valorar la conveniència de realitzar **intervencions d'una manera individualitzada o col·lectiva**, com ara:

- Tallers d'habilitats socials.
- Dinàmiques de grup que milloren la cohesió.
- Programes de desenvolupament de l'empatia, l'autoestima, l'autocontrol.
- Programes de resolució de conflictes.
- Tallers de comunicació assertiva.
- Etc.

Naturalment, el departament d'orientació sempre podrà intervenir, col·laborar i ajudar en el tractament de les situacions de conflicte.

Cal fer observar que l'alumne podrà ser separat del grup i passarà la resta de la classe, o classes que la situació requeresca, atés pel professorat de guàrdia.

Davant la gravetat de certes faltes i la seua reincidència, caldrà també valorar la possibilitat de realitzar algun taller específic individualment o col·lectiva, així com sol·licitar la intervenció d'altres entitats de la localitat com ara:

- Serveis socials.

- Centre de dia de menors.
- Programes de Qualificació Professional Inicial.
- Gabinet psicològic municipal.
- Altres serveis externs al centre

5. SITUACIONS D'ACAÇAMENT ESCOLAR O BULLYING.

A. QUÈ S'ENTÉN PER ASSETJAMENT ESCOLAR O BULLYING.

Es considera assetjament escolar o bullying a un tipus de violència escolar que fa referència principalment a un comportament repetitiu de fustigació i intimidació i, de forma secundària també s'aplica a casos d'aïllament i d'exclusió social.

Quan hi haja assetjament escolar demostrat tindrà el tractament d'una falta greu

Les **característiques fonamentals** d'aquesta conducta que ens permetran distingir aquest tipus de comportament, el qual pot resultar molt transcendent per a la víctima, són les següents:

- ❖ La persona agressora actua amb el **desig i intenció de dominar i d'exercir control** sobre altra persona.
- ❖ Aquesta conducta agressiva intencional es fa **habitual, persistent i sistemàtica**, és a dir, aquesta conducta comença amb actes aïllats com ara burles, insults, malnoms, ... i progressivament es produeix una escalada en grau i diversitat de conductes fins arribar a formes més dolentes.
- ❖ Aquesta situació comporta un **desequilibri de forces** entre els participants: es produeix una relació desequilibrada, asimètrica i desigual tant en quant a força física o psicològica, com en la capacitat de resposta, ja que la víctima es veu com a més dèbil. De vegades el desequilibri es deu fonamentalment al fet que el maltractament és exercit per un grup cap a una única víctima.
- ❖ Aquesta conducta sol ser **ocultada, secreta i no coneguda pels adults**. L'agressor exigeix silenci o la pròpia víctima se l'imposa per vergonya, temor a les represàlies, ... Els observadors o espectadors (companys de classe, ...) tampoc ho comuniquen per por, per covardia o per no ser acusats d'espies.

L'assetjament escolar o bullying inclou **accions** com:

- i. Maltractament físic:** conductes com pegar, empènyer, pegar potades o punyades, escopir, fer la traveta, agressió amb armes, etc.
- ii. Maltractament emocional:** accions (normalment de caràcter verbal) o actituds que provoquen danys psicològics, com: acovardir (atemorir, amenaçar, realitzar cridades intimidadores, perseguir, rompre i ocultar propietats), denigrar (insultar, humiliar, burlar-se, ridiculitzar i parodiar, deixar en ridícul, posar malnoms, ...), aïllar socialment l'altra persona (excloure, marginar, fer el

buit, no deixar participar en activitats), manipular les relacions d'amistat (desprestigiar, parlar malament de l'altra persona, difamar, crear rumors, difondre bules).

iii. **Abús sexual:** qualsevol comportament en el qual un escolar és utilitzat com a mitjà per obtenir estimulació o gratificació sexual. Inclou encaç sexual, exhibicionisme, violació o tocaments.

iv. **Maltractament econòmic:** robatoris i extorsió.

B. PROTOCOL D'ACTUACIÓ.

✓ Pautes d'intervenció generals.

Les mesures generals que cal posar en marxa immediatament davant de qualsevol sospita són:

- **Escoltar els pares** que contenen que han detectat un possible cas d'assetjament escolar.
- **Contrastar** el que ens han contat els pares amb altres indicis que s'hagen produït al centre.
- **Incrementar la supervisió** dels llocs on es dona l'assetjament.
- **Evitar que es queden sols** la possible víctima i l'agressor o agressors.
- **Deslegitimar davant el grup** aquestes accions per evitar que l'actitud de l'agressor tinga el seu suport: xerrades, activitats de tutoria concretes, ...

✓ Pautes d'intervenció concretes davant d'una conducta d'assetjament o bullying.

Les pautes concretes a seguir immediatament davant de qualsevol sospita són:

- **Qualsevol membre de la comunitat educativa comunicarà** la sospita d'assetjament a l'equip directiu i aquest informarà immediatament al cap d'estudis i al psicopedagog del centre.
- **El tutor, el psicopedagog, el cap d'estudis o l'equip encarregat** d'aquests conflictes **faran una investigació discreta** de la situació. Es farà una recollida de dades mitjançant entrevistes amb les famílies, els testimonis, la víctima, l'agressor o els agressors, els parts d'incidències, qüestionaris, ... Tota aquesta informació serà escrita i documentada. Al llarg d'aquest procés, hem de respectar el principi de **confidencialitat** i garantir la major **rapidesa** possible.
 - Tots els implicats en la recollida d'informació, en una sessió extraordinària o en les sessions de coordinació de les tutories, faran una anàlisi de tota la informació i **determinaran si existeix bullying** o episodis puntuals de violència o problemes de convivència escolar, així com la gravetat i tipus del mateix.
 - **Si es confirma que es tracta de bullying**, haurem d'establir els **recursos humans** i les **responsabilitats** de cadascun d'ells (professorat, famílies, alumnat, ...), els **recursos temporals**,

espacials, organitzatius, els recursos de l'entorn, ... que necessitem per a poder intervenir. Entre altres, prendrem les següents mesures:

i. Mediar en el conflicte (el psicopedagog o bé l'equip de mediació del centre, si existeix). Podem utilitzar el **mètode PIKAS** amb el següent procediment:

- Abans de 3-4 dies des del succés, es planifica una reunió amb l'agressor i la víctima per separat, en presència de l'equip de mediació o del psicopedagog.

- Posteriorment, es duu a terme una reunió amb els protagonistes (sempre que les dues parts estiguen d'acord), per a que arriben a un pacte de convivència (on seran escrites les conductes que cadascú dels implicats van a canviar, els càstigs que rebran si no compleixen els acords i la seua signatura). L'equip de convivència o el psicopedagog també firmaran el pacte i faran un seguiment dels acords establerts.

- Tant dins com fora de l'aula, l'agressor serà controlat.

ii. Obertura d'expedient disciplinari, amb la sanció cautelar corresponent immediata. Naturalment sempre a l'espera de la resolució definitiva o del desenvolupament en el tractament de la situació.

iii. Intervenció directa amb agressors, víctimes i famílies per part del **Departament d'Orientació**, segons la valoració.

iv. La **situació** d'assetjament escolar i les **mesures** que s'estan duent a terme al centre seran **comunicades** a les **famílies** dels implicats; la **comissió de convivència** del centre; al **professorat**; a **Inspecció educativa**; i si és el cas, al servei de salut i a la policia.

Recorrerem a les plantilles del **PREVI**, on s'especifica clarament les característiques i tipus d'assetjament.

v. És molt important que totes les accions i intervencions que s'hagen realitzat queden recollides en un informe.

✓ **Pautes d'actuació concretes amb la víctima.**

La víctima ha de rebre tota la nostra atenció i ha de ser la nostra fonamental preocupació. Nosaltres hem de ser capaços de transmetre-li confiança, tranquil·litat, seguretat i garantia de solució. En aquest sentit, caldrà:

▪ **Parlar amb la persona que està sent intimidada**, fent-li sentir seguretat i suport. Que sàpia que pot acudir a determinades persones en una situació compromesa.

▪ **Evitar el tractament públic** a l'aula de la situació d'assetjament, per evitar que pugui sentir-se al·ludida i experimentar vergonya i humiliació.

▪ **Protegir-la durant tot el procés d'intervenció:** canvi de grup (de l'agressor o de la víctima, segons la conveniència i valoració), mesures de vigilància en zones de risc, dir-li que es posi prop del professor de guàrdia en les hores de pati i que s'envolte d'amics que en un moment donat pugen avisar el professorat, ...

▪ **Evitar la coincidència amb l'agressor** en diverses activitats del centre.

▪ **Parlar i assistir a les sessions d'intervenció** amb el psicopedagog.

✓ **Pautes d'actuació concretes amb l'agressor.**

- **Parlar amb l'agressor** per trencar amb la “lleï del silenci”.
- **Aplicació de les mesures disciplinàries cautelars** en funció de la gravetat dels seus fets, seguint el procediment establert.
- **Parlar i assistir a les sessions d'intervenció** amb el psicopedagog.
- **Aplicar la modificació de conducta** el més prompte possible.

✓ **Pautes d'actuació concretes amb les famílies.**

- **Comptar necessàriament amb totes les famílies afectades** i sol·licitar la seua col·laboració i suport en la intervenció amb els seus fills.
- **Mantenir reunions individuals amb cadascuna de les famílies** per informar-los sobre la situació i les mesures que s'estan duent a terme al centre. Han de ser informades des del principi del conflicte o problema.
- **Orientar les famílies** per a fomentar el diàleg permanent amb el seu fill.
- **Oferir pautes que ajuden la família** a afrontar la conducta del seu fill.
- **Participar i col·laborar en programes de modificació de conducta**, assessorats pel psicopedagog.